IV

PASIUNI LA LACUL SĂRAT

La vreo cinci kilometri de Brăila se află un lac, cu apă sărată, care se numește chiar așa cum vă spun : *Lacul Sărat*. Un tramvai nou-nouț îl leagă azi cu frumosul nostru port, ceea ce a făcut pe oamenii cu dare de mînă să cumpere locuri la „Lac" și să clădească vile acolo.

Altădată, adică acum vreo cincisprezece-douăzeci de ani, lucrurile ședeau altfel. Pe vremea mea — aveam atunci cam douăzeci și patru de ani — ceea ce numim actualmente „Lac", nu era decît o biată apă stătătoare. Atît și nimic altceva.

Închipuiți-vă și dumneavoastră : în mijlocul unei fermecătoare părți din Bărăganul brăilean să vezi, de departe tare, pe măsură ce te apropii, vara, cu căruța, o pînză de apă, a cărei scînteiere te silește să-ți acoperi ochii cu mîinile sau să înjuri de toți sfinții din calendar. Necazul ți-e și mai mare, cînd știi prea bine că limba aceea de foc, care te împiedică să conduci căruța, nu e nici vreun cot al Dunării și nici vreun minunat lac de munte, ci o baltă împuțită în care nu vor să se scalde nici porcii de prin împrejurimi. Din cauza mirosului de nesuferit, așezările omenești sunt departe.

Și totuși. Oamenii, care în mare parte sunt mai păcătoși chiar decît porcii, nu numai fiindcă îi întrec în lăcomie ci și din cauza serviciului militar, de unde ies ofticoși, sifilitici, artritici, gutoși, scrofuloși, cu picioarele țeapene, au observat că acest lac puturos are puteri vindecătoare asu-

pra reumatismului articular. Desigur, curarisirea se face cu încetul, fiindcă țara noastră n-are încă fericirea de-a avea o sfîntă, care să te lecuiască de paralizie, cu usurința cu care bărbierii greci sau armeni, de pe la noi, îți scot măselele. La început a mers vestea numai prin împrejurimi, apoi mai departe, pînă ce într-o zi bolnavii au început să curgă valuri-valuri, în jurul acestui lac, căutîndu-și salvarea.

Mi-aduc aminte de scurtele popasuri pe care le făceam aici, împreună cu mama mea, cînd eram mic. Fiind spălătoreasă, deci stînd mereu cu mîinile în apă, maică-mea avea dureri îngrozitoare la încheietura umerilor. Moș Anghel, la fel, într-o zi n-a mai putut să-și miște picioarele din cauza curentului de aer din dugheana sa. Nici unul, nici celălalt nu se împăcau cu gîndul de a-și lăsa baltă ocupațiile, mai mult de-o săptămînă. Mama, fiindcă era prea nevoiașă, iar moșul meu din pofta de-a face avere.

Parcă văd. Întotdeauna, într-o anumită zi din iulie, moș Anghel își înhăma calul, cu mare tărăboi, își burdușea poștalionul cu de-ale gurii și cu boarfe de dormit, și o porneam tustrei spre Lacul Sărat. Nimeream în mijlocul unui furnicar de oameni, care din depărtare părea o șatră de țigani nomazi ; dacă te uitai însă mai de-aproape, vedeai pe mulți mergînd în cîrje, pe alții sprijinindu-se în bastoane sau de brațul cuiva, iar unii purtați chiar cu targa. Copii rahitici se tîrau pe jos, ca vai de ei. Era o priveliște îngrozitoare, la care se mai adăuga și pustietatea locului. Cît vedeai cu ochii, nu întîlneai umbra nici unui arbore sau apa binefăcătoare a vreunui rîu. Doar cîteva tufișuri ; ici-colo cîte-un salcîm pipernicit și o fîntînă cu apă sălcie, rea de băut.

Trebuia să ai grijă de toate, dacă veneai la Lacul Sărat ; să te adăpostești în cort sau sub căruță ; să cauți apă și să adăpi caii la Dunăre, care era la mare depărtare ; dacă venea vreo furtună, să te îngrămădești, claie peste grămadă, în căruță și să te învelești cu țoale. Cu de-ale mîncării nu prea era rău. Țăranii de prin partea locului îți vindeau, aproape pe nimic, pui, ouă, mălai, lapte. Și, odată cu căderea nopții, focurile se aprindeau

jucăuşe, iar rîsetele înţepau, pretutindeni, liniştea. Şi atît...

În schimb, roadele se vedeau. Dacă aveai răbdare, se petreceau minuni. Nu trebuia să faci baie, ci mai degrabă să te ungi, pe tot corpul, cu nămolul pe care-l scoteai din fundul lacului. Puteai să-ţi vîri şi-n urechi. Pe urmă te prăjeai la soare, pînă ce se usca nămolul pe tine şi numai după aceea săreai în apă, fără frică de înec, deoarece apa, fiind sărată, te ţinea la suprafaţă ca pe o scîndură, oricît de adîncă ar fi fost. Cel mult, dacă-ţi zgîriai vreodată picioarele de bolovanii de sare.

Şi cine ar fi crezut că în fiertura asta, sărată foc, unde orice vietate ar fi murit, natura găsise mijlocul cum să clocească mii de viermuşori, care forfoteau la suprafaţa lacului, într-un strat groscior. Aceşti mormoloci, roşii la culoare, ţi se lipeau de corp cînd intrai în apă, se zbăteau ca nişte drăcuşori şi, cînd îi striveai, musteau tinctură de iod. Lor le atribuia poporul vindecările miraculoase. Ologii, din toate colţurile ţării, se îmbulzeau, răbdînd toate lipsurile, ştiind din experienţa altora că, după prima lună de cură, „poţi zvîrli cîrjele". Şi că după alte trei veri de băi, la Lacul Sărat, te întorci acasă „aşa de sănătos, de parcă atunci te-a născut mă-ta".

Dar acestea sunt vremuri pentru totdeauna apuse. Pe atunci, Lacul Sărat nu era decît o întindere de apă pustie, căruia nu i se cerea decît vindecarea reumatismului. Astăzi nu mai e acelaşi lucru.

Azi, Lacul Sărat este, înainte de toate, proprietatea statului, care nu permite nimănui să-şi mai scalde măcar ochii, ca pe vremea cînd stăpîn era bunul Dumnezeu. Apoi, lumea nu mai vine aici ca să-şi caute doar o simplă şi obişnuită curarisire ci, în aceeaşi măsură, odihnă, distracţie şi dacă se poate puţină dragoste vinovată, care e farmecul vieţii pe pămînt.

Da ! Lacul Sărat a devenit una din primele staţiuni balneare româneşti. Are o instalaţie ştiinţifică, modernă, un parc mare, cazinou, hotel, vile şi o vestită muzică militaă, mîndria Regimentului 38 Infanterie.

Oh ! fanfara asta ! Cu ofiţerii, tamburii şi soldaţii ei ! Cîte femei tinere şi frumoase, sau chiar bătrîne şi urîte,

venite la Lac, n-au simțit în inimă burghiul dorinței senzuale în fața acestor ștrengari oacheși, zdraveni, mucaliți, drăgăstoși, pișicheri și focoși, unul mai mult decît celălalt și pe care comandantul îi alesese pe sprînceană ?

— O stație balneară, care se respectă, spunea șeful muzicii, trebuie să ofere vizitatoarelor și băi de dragoste. O dragoste pe care nimeni n-o poate avea acasă. Și cine oare mai bine decît militarii noștri pot să ofere femeilor acest fel de băi ?

O spunea cu un haz specific, încît nimeni nu se simțea jignit. Dimpotrivă. Femeile, plimbîndu-se prin parc, își ascundeau fața cu umbrela, ori de cîte ori vreun ofițer le saluta pînă la pămînt ; chicoteau între ele și-și dădeau ochii peste cap.

Dar prea am trecut repede peste întîmplările acestea. Trebuie s-o iau de la început, adică să vă povestesc cum am ajuns să le știu.

Foarte simplu ! De vreme ce am fost spectatorul, autorul și părtașul celor ce s-au petrecut la Lacul Sărat. Și nu numai eu, ci și Mihail, pentru că amîndoi am fost portari la „Hotelul Bobescu". El era de zi, eu de noapte.

„Hotelul Bobescu" era singurul pe care-l avea stațiunea ; numele lui va rămîne neșters în amintirea celor care l-au locuit măcar o dată sau i-au fost în slujbă. „Hotelul Bobescu" era fără pereche în lume, prin originalitatea lui. Habar n-aveam de lucrul ăsta, cu toate că sunt brăilean și Lacul mi-era cunoscut.

Într-o zi de aprilie 1908 fusei prezentat doamnei și domnului Bobescu, stăpînii hotelului. Pe domnul Bobescu îl cunoșteam din vedere, fiindcă pe vremuri fusese primul librar din Brăila. Pe ea, nu. Era o franțuzoaică sadea, venită de multă vreme în România. Cîte perechi de pingele și-o fi rupt dracul pînă să-i unească, nu pot să știu. Un lucru însă : doamna Josefina și domnul Dumitru Bobescu erau o pereche ideală. Deși n-aveau copii, prețuiau banul pînă dincolo de orice închipuire, făcînd dintr-însul talismanul vieții. Dar un talisman care, odată intrat în casa de bani, nu mai putea ieși în nici un chip. De-aici urmări, care de care mai năstrușnice.

Mihail, prevăzînd ieșirile mele violente, și cum era în curent cu obiceiurile casei, mă trase de-o parte în ziua angajării și-mi spuse :

— Mă ! ăștia sunt de-o zgîrcenie și o ciudățenie demnă de pana lui Balzac. Viața slugilor e un iad, aci. Și, totuși, eu îți cer nu numai să rabzi, ci să fii și „asul" întregului personal, deoarece eu voi fi șeful și tu ajutorul meu. Iată de ce : întîi, pentru că alt hotel mai bun nu e în stațiune, iar toată lumea bună aici vine. Deci se poate ciupi din gros, ceea ce înseamnă că în toamna viitoare o să ne putem petrece iarna în Egipt, fără să muncim. Pentru mine e și-o chestiune de viață și de moarte : o duc cam rău cu pieptul. Dar mai e altceva, care poate o să te supere : îi fac, pe departe, curte doamnei Bobescu. El e bătrîn. Ea, cu douăzeci de ani mai tînără. Sper s-o consolez, în ziua cînd o să fie văduvă.

— Ah, Mihaile, ai devenit un copil păcătos, ale cărui gînduri mă scîrbesc...

— N-ai decît ! Dar nu despre asta e vorba acum ! Ceea ce-ți cer, e să rabzi, dacă îmi ești prieten. Lor le-am îndrugat despre calitățile tale excepționale. Aci, unul care se pricepe ca tine la toate meseriile, poate deveni slăbiciunea Bobeștilor, fără ca pentru asta să fii răsplătit măcar cu un morcov. Dar, ce mai tura-vura, să le devenim de nelipsit și asta-i tot ce mă interesează.

— Da' ce nevoie au ei de o slugă, care să se priceapă la toate, cîte puțin ?

— Pentru că numai în felul acesta își pot face reparațiile de care hotelul are mereu nevoie ! Numai cine n-are nici o îndemînare, e făcut portar.

Un puternic miros de naftalină domnea în camerele hotelului, treizeci mari și late, dintre care douăsprezece la parter și optsprezece la etajul întîi. Se scoteau la aer, în curte, covoarele și plăpumile puse la naftalină pentru iarnă, ca să le bată vîntul și soarele. Mai multe servitoare, tinere și frumușele, dar prăpădite și obosite, se luptau cu maldăre de obiecte, prea grele pentru puterile lor. Din cînd în cînd, ele se rugau de cei cîțiva flăcăi, care treceau prin curte, plini de treburi, să le dea o mînă de ajutor. Flăcăul, care era deseori bărbatul servitoarei, o ajuta, deși avea săracul

destule angarale pe cap. Însă domnul Bobescu, care din balcon veghea cu străşnicie personalul din curte, intervenea îndată cu vorba sa cumpănită, melodioasă şi hotărîtă :

— Aide, băieţi !... Aide ! Ce dracu !... Trebuie să fiţi patru, ca să întoarceţi un fleac de saltea ? Nu, nu !

Şi trecîndu-şi mîna ciolănoasă peste mustăţile ca de zăpadă, ca să-şi arate în felul acesta nemulţumirea, Bobescu obţinea satisfacţia : cu o privire, plină de regrete, flăcăul lăsa pe servitoare să se descurce singură.

La rîndu-i, doamna Josefina, sus în odăi, freca ridichea tuturor acelor şi acelora care munceau pe spetite sub privirile ei necruţătoare. Madam Bobescu nu era cîtuşi de puţin frumoasă. Avea, însă, nişte ochi verzi şi reci, ale căror ciudate reflexe răspîndeau pe faţă o lumină care o făcea prietenoasă, simpatică. Aveam impresia asta, poate şi pentru că, ori de cîte ori cicălea pe cineva, îşi întovărăşea cuvintele cu un zîmbet distins de „doamnă nobilă", cum i se spunea. Se zvonea că doamna şi domnul Bobescu nu puteau să se adreseze cuiva sau să dea vreun răspuns, fără ca să nu se nască numaidecît o ceartă meschină.

Numai Mihail, care ştia cum să-i ia, nu avu nici o cîrîială cu patronii.

Dar ca să ajungă aici, mergea de multe ori pînă la absurd. Am putut să-mi fac o idee, din ziua cînd fusei prezentat acestor două păsări de pradă. Tocmai se ciorovăiau cu un servitor, pentru nişte cuie care erau vechi şi roase de rugină. La fiece izbitură de ciocan cuiele se strîmbau, strivind degetele slugii.

— Nu mai pot ! striga nenorocitul, sugîndu-şi degetele stîlcite. Îmi trebuie cuie noi.

— Pentru Dumnezeu ! De ce-oi fi aşa de neîndemînatic ! făcu madam Bobescu, de aceeaşi părere cu bărbatu-său. Nu-s cuiele de vină, ci tu care baţi alături. Dacă, pentru orice fleac, am întrebuinţa cuie noi, unde am ajunge ? Şi-apoi, un kilogram de cuie costă un leu !...

Mihail se băgă în vorbă :

— Am găsit eu, madam Bobescu, la un ovrei, cu treizeci de bani kilogramul. Are cumpărate mai multe lăzi, de la un faliment.

— Treizeci de bani ? întrebă domnul Bobescu, care, după ce privise cuiele roase, se dăduse bătut. Sunt chiar noi ?

— Desigur.

— Bine, uite treizeci de bani. Şi bagă de seamă, poate le iei cu douăzeci sau douăzeci şi cinci de bani. La desfacere marfa se ia pe nimic.

Mihail îmi ceru să-l însoţesc.

— Nu e nici o pomeneală de ovrei sau de cuie la preţul ăla, îmi mărturisi el. O să dau diferenţa din buzunarul meu. Dar am eu planurile mele : cu rîma mică prinzi peştele mare.

Mă înhămai cu tragere de inimă la lucru. O făceam doar pentru Mihail. Şi nu atît pentru el, cît mai degrabă pentru socotelile lui ; fiindcă tot aşteptînd problematicul bacşiş, atît de lăudat, înotam în lipsuri grozave. Din zori şi pînă noaptea, trăgeam la ham mai rău decît o vită. Erau unele servitoare sau perechi, care nu puteau răbda mai mult de trei zile şi îşi luau tălpăşiţa, blestemînd. De patru ori pe săptămînă ni se da de mîncare o fiertură scîrboasă de fasole boabe, ceapă şi apă chioară. În loc de pîine, mămăligă. În celelalte zile, mîncare cu carne, tare de parcă ar fi fost de hipopotam. De dormit, o rogojină în pod sau în vreo magazie. Leafă, cincisprezece lei pe lună.

Şi, colac peste pupăză, neomenia de-a cere unor biete slugi să dreagă lucrurile cele mai de necrezut. Deoarece tencuiala tavanului căzuse în mai multe locuri, se înlăturau cheltuielile de zidărie, acoperindu-se partea dărăpănată cu bucăţi de cearceaf vechi, prinse în cuie şi spoite cu var. Cearceaful, fiind putred, se destrăma şi tîra după el, în cădere, bucăţile de ghips de pe lături. Nenorocirea se întîmpla uneori în timpul lucrului sau cîteva zile mai tîrziu, cînd trebuia s-o luăm iarăşi de la capăt. Alteori, tencuiala se prăbuşea noaptea, în plin sezon, în capul vreunui vilegiaturist, deşteptînd pe toată lumea.

Cu duşumeaua era aceeaşi poveste, mai puţin năpastele. Totul era mîncat de cari. De douăzeci de ani, de cînd se clădise casa, nu se schimbase nici o scîndură. Şi mai ales parterul, din cauza umezelii, era în întregime putred. Aici imaginaţia celor doi hapsîni născoci un alt mijloc

prin care să înlocuiască pe meseriaş. După explicaţiile lor, sluga curăţa lemnul putred, înţesa gaura cu pietriş şi bătea în ţinte, pe deasupra, o bucată de tablă adunată de pe la gunoi. Apoi, trîntea un strat de vopsea şi-o acoperea cu covorul. Dar cînd călcai prin cameră, din cauza nenumăratelor scofîlcituri ale tablei, ieşea un zgomot asurzitor de sub covor, de parcă ai fi crezut că eşti pe acoperiş.

Desigur, clienţii obişnuiţi ai hotelului cunoşteau şi surpriza tavanului şi muzica duşumelei, dar n-aveau ce face. In alte hoteluri i-ar fi aşteptat o altă pacoste : ploşniţele ; ori, la Bobeşti, nici pomeneală.

Şi zău ! cu preţul cîtor sacrificii din partea slugilor !

Pentru ca un servitor să fie primit în slujbă, pe tot sezonul — „cînd cîştigul era mare şi munca, floare la ureche“, aşa cel puţin ni se împuia auzul — trebuia ca să aibă la activul lui cel puţin cincisprezece zile de muncă animalică în luna aprilie. Cel care se putea mîndri cu o lună de muncă zilnică, era repartizat să slujească acele părţi din hotel locuite de clienţi cu inima largă. Asta era răsplata şi criteriul.

Le primeam, fără să crîcnim.

Cererile de serviciu plouau. În tot cursul lunii aprilie, atît eu cît şi Mihail furăm năpădiţi de-o armată de solicitatori, care, crezîndu-ne „mari şi tari“, pe lîngă Bobescu, ne rugau să îndulcim inima stăpînului. De prisos, fiindcă locuri libere erau totdeauna, din cauză că servitorii plecau sau de bunăvoie sau erau daţi afară.

Adesea se întîmplau nedreptăţi strigătoare la cer : se tocmeau oameni sănătoşi, cam de două sau de trei ori mai mult decît era nevoie, stăpînii ştiind din lunga lor experienţă că trei sferturi din gloata angajată îşi va lua tălpăşiţa înainte de sfîrşitul îngrozitorului aprilie.

Aşa că acel du-te-vino era veşnic şi economicos, deoarece munca era făcută cu „înflăcăraţii primelor trei zile“, care o tuleau la a patra. La cîte chinuri nu erau supuşi, nenorociţii ! Nu numai că spălau, frecau, ferchezuiau, dregeau, cîrpăceau, călcau, pînă se sleiau, dar, culmea, mai erau puşi ca să spoiască odăile şi numeroasele atenanse. Orbiţi de var, fiindcă nu erau îndemînateci, nenorociţii lăsau totul baltă şi plecau, fără să-şi mai ia ziua

bună, renunțînd la bruma de leafă ce li se cuvenea. Singura lor răsplată se reducea doar la cele cîteva farfurii de fasole, înfulecate în timpul lucrului.

Doamna și domnul Bobescu nu se arătau deloc mișcați de soarta acestor oropsiți. Fără nici un pic de milă, se mulțumeau să spună în fața vreunei proaspete fugi a unei slugi :

— Eh ! ce vreți ? Oamenii ăștia își închipuiau că totul o să le cadă mură-n gură și că n-aveau altceva de făcut, decît să deschidă gura și să înghită.

Cît despre teama că aceste nedreptăți și fugi ar dăuna reputația hotelului, nici nu le păsa Bobeștilor. Deși întreaga stațiune și Brăila urlau împotriva „purtării ticăloase“, a Bobeștilor față de slugi, totuși, faima că „numai acolo poți căpăta bacșișuri grase“, biruia totul.

Înfățișarea acestei exploatări nu era deloc tristă. Datorită entuziasmului simplu și de-o clipă al veșnicilor noi-veniți se salahoria într-o veselie aproape generală. După angajarea mea, cam pe la 10 aprilie, viața slugilor se îmbunătăți simțitor, fiindcă, încetul cu încetul, căutai să înlătur obiceiul de-a înlocui tencuiala prin cearceaf, iar spoirea camerelor de către servitori nepricepuți.

Mi-a fost foarte ușor ca să reușesc. Var nestins, care e cel mai scump, aveam berechet la îndemînă ; cît despre nisipul mărunt — pe care zgîrciții mei patroni nu voiau să mi-l cumpere — nu mi-a fost greu să-mi conving tovarășii de suferință că era în folosul lor să-l fure de pe la numeroasele case în construcție, din împrejurimi. O săptămînă mai tîrziu, o parte din găurile tavanelor erau astupate, spoite și dichisite.

Bobeștii nu-și credeau ochilor ! Ei știau cît prețuiște asta. Și din ziua aceea devenii „asul așilor“ și omul ale cărui sfaturi și păreri nu puteau fi azvîrlite la coș, cu una, cu două.

Atunci trîntii condițiile :

— Dacă veți adăuga la hrana zilnică a servitorimii și două kilograme de brînză albă, care nu costă decît vreo douăzeci de bani kilogramul, mă însărcinez ca să termin singur tencuirea întregului hotel, de două ori mai repede și mult mai bine de cum o fac azi slugile. Din cauza ne-

priceperii lor, în ale zidăriei, se risipesc atîția bani, se strică materialul și e atîta murdărie.

Bobescu gemu puțin :

— Dragul meu, prea te-ai întrecut cu firea ! Hm ! Două kilograme de brînză pe zi !... Ei, bine !... Arată-ne ce poți și vom vedea...

— Nu, nu ! N-o să vedeți nimic ! Brînza, întîi. Pricepeți ? !...

— Hai ! Fie !... bombăni el, întorcîndu-ne spatele.

Îmi adunai restul puterilor, necesare unei cîrpăceli făcută la repezeală. Și în fiecare zi, două sau trei camere ieșeau, din mîinile mele, surîzătoare și albe ca zăpada.

Toată lumea nu mai putea de bucurie, mai ales servitorimea, fericită c-a scăpat de-o corvoadă. Și fericită, mai ales, de gustoasa brînză albă, care oricum era mai bună decît fasolea.

Noaptea, cu toată oboseala, servitoarele chipeșe ne cădeau în brațe și se lăsau posedate, pe jumătate adormite. Aveam acolo un harem și treceam de la una la alta, ca niște cocoși într-o găinărie.

Mihail nu se atingea de nimeni. Demnitatea sa de „șef" al personalului îl scutea de orice și apoi el nu-și uita socotelile. Se părea că madam Bobescu își cam ciulea urechile la șoaptele înfierbîntate ale distinsului ei portar, care voia să-i dovedească fidelitatea anticipată. Nu dădeam nici o crezare iluziilor prietenului meu, dar se vedea, cît de colo, că Josefina gusta lungile predici filozofice pe care Mihail i le ținea într-o franțuzească mai curată decît a ei. Sporovăiau, pe unde se nimerea, fără să se sinchisească de prezența cuiva. Nici chiar de patron, care nu pricepea o boabă. Cele mai bune prilejuri de taifas, Mihail le avea în zilele cînd madam Bobescu se deda cîrpirii rufăriei, împreună cu cîteva femei îndemînatice. Și cum prietenul meu nu avea altă grijă decît direcțiunea generală a muncilor, se așeza lîngă ea, îi pălăvrăgea despre Franța, despre cultura lui, de care puțini aveau habar și cîteodată, folosind împrejurările propice, îi lua mîna, i-o săruta „cu foc", silindu-se s-o excite. E adevărat că o dată am văzut pe Josefina ieșind îmbujorată de la o astfel de întîlnire.

— Eh ? Ce-ai de zis ? mă întrebă atunci Mihail.

— Nimic! Numai că femeia asta iubește banul și-ți va specula marea naivitate, făcînd din tine primul rob al hotelului ei.

Mihail, însă, nu se dădu bătut. Sacrifica Josefinei toate momentele lui libere, uneori chiar acele binefăcătoare după-amiezi ale duminicilor, cînd muncile fiind oprite, ne cărăbăneam, singuri sau perechi, fiecare pe unde ne trăgea inima. Așteptam duminica, ca un ocnaș ziua eliberării. Primăvara era timpurie, ploile căldicele, iar vegetația foarte bogată, din cauza valurilor de căldură ale lunii martie. În pădure, frunzișul adăpostea mii de păsărele, care îmbălsămau aerul cu ciripitul lor de îndrăgostite. Mai puțin fericiți decît ele, ne tolăneam la soare sau pe un pat de scînduri, dormeam, ne odihneam sau ne sărutam iubitele, care ne șopteau că se apropie Paștile și au nevoie de o pereche de pantofi, de-o bluză sau o fustă.

Mihail nu-și îngăduia aceste plăceri de duminica. Fiindcă în acele după-amieze, cînd întreg hotelul era cufundat într-o liniște mormîntală, domnul și doamna Bobescu își ofereau o desfătare *sui-generis*. Amîndoi, cu un coș în mînă, porneau într-o lungă plimbare, pe jos, în timpul căreia scormoneau cu ochi de vulpe orice nimic folositor vieții lor: un cui, un drug de fier, o bucată de tablă, o cheie ruginită, o cutie goală de chibrituri, o tigaie găurită, zdrențe, vreun pantof scîlciat. Și cu cît „recolta“ era mai îmbelșugată, cu atît și mulțumirea lor era mai mare.

Prietenul meu îi însoțea, înarmat cu un cleşte, care le era de mare folos în expediție. Cu ajutorul cleştelui scoteau cuiele de prin ulucile dărăpănate sau din lăzile goale, expuse spre vînzare în fața prăvăliilor. Pînă să scoată cuiele, Mihail trebuia să se lupte cu toți cîinii și copiii evreilor, unii hămăind pe lîngă uluci, ceilalți apărîndu-și lăzile. Pe drum Mihail își rîdea de ideile economice ale stăpînului, aprobîndu-i-le de formă. Seara, la reîntoarcere, cu coșnițele pline de vechituri, aveau toți trei același umblet liniștit, iar fața de-o seriozitate satisfăcută.

Toana de-a căra la hotel toate ciurucurile de prin stațiune, se făcea, din nefericire, pe spinarea noastră. Singurul loc unde se îngrămădeau vechiturile era podul casei. Cei

doi ipohondrici păstrau acolo mii de kilograme de hîrtie, rămasă de pe urma fostei librării ; la care se adăuga în fiece an sumedenie de mobile stricate, fiare vechi, strînse după drum, lucruri mîncate de molii și scoase din uz. Se adunaseră atîtea, că puteai încărca un vagon întreg. Stăpînii știau prea bine că o asemenea greutate, fixată numai într-un loc, ar fi fost în stare să dărîme casa și, ca să înlăture nenorocirea, obișnuiau să trambaleze, în fiecare primăvară, acest talmeș-balmeș, de la un capăt la celălalt al podului.

Asta era „distracția“ noastră din fiecare duminică dimineața. Corvoadă scîrboasă, care ținea de la ora opt pînă la prînz. Trebuia să parcurgem vreo cincizeci de metri, cît ținea clădirea, izbindu-ne cu capul de bîrnele podului, cu brațele doldora de nimicuri caraghioase. Norii de praf ne ardeau gîtlejul și ne orbeau. Duhoarea te făcea să verși. Această alergătură avea loc în toți anii. O întreagă omenire deznădăjduită și reîmprospătată o îndeplinea cu supunere, pînă la ultimul.

Dar uite și blagoslovitul *Întîi Mai*, stil vechi — ziua deschiderii stațiunii — cînd stăpînii se îmblînzeau ca prin farmec, încetau frecușurile și cîrpăcelile, cînd tricolorul flutura la toate geamurile, iar sărmanele servitoare, cu mîinile crăpate, puteau în sfîrșit să-și pună șorțulețul alb, de care nu aveau să se mai despartă pînă în septembrie.

Încă de la șase dimineața, un zgomot năprasnic de alămuri și tobe zguduia geamurile, deșteptînd pe toată lumea. Comandantul Dutsen trecea, valvîrtej, în fruntea celor șaizeci de flăcăi ai săi, străbătînd în zigzag aleile parcului și atrăgînd după sine o liotă de copii și de cîini. Și atunci, drăcosul de Jenică, cu chipiul pe-o ureche, îndrepta spre balcoane mica sa trompetă și scotea un lung : tur-lu-tu-tu-uu — ceea ce silea pe comandant să-i facă semn cu bagheta, că nu e corect, față de camarazi, să atragă numai asupra lui atenția tinerelor fete.

Chioșcul muzicii era în centrul stațiunii. Acolo fanfara își lăsa instrumentele. Apoi i se servea o gustare pe cheltuiala Administrației : tradiționalele noastre „friptură rece de miel, usturoi verde și nemuritorul pelinaș“. În marea sală a Cazinoului, aceeași gustare aduna oficialitatea și notabilitățile Lacului, după ce mai înainte un popă, pe

jumătate beat, oficiase o scurtă liturghie. Și în vreme ce acești domni flecăreau, pe îndelete, despre binefacerile unei șederi la Lacul Sărat și despre meritele lor — afară, sufletul Nației se îmbăta cu-o veselie sănătoasă, pe care nici o amărăciune n-ar fi fost în stare s-o strice.

Căruțe țărănești, gătite cu ramuri de salcie pletoasă, veneau în șir neîntrerupt, însoțite de călăreți pe cai cu spume la gură și coame împăunate cu panglici tricolore. Societatea de tramvaie „Helios", de la Brăila, alegea vagoanele cele mai noi, le împodobea cu salcie și stegulețe tricolore și le punea la îndemîna mahalagiilor, care le luau cu asalt. Din sfert în sfert de ceas, clopotul de bronz al tramvaiului, agățat de mînerul frînei, vestea, nebunește, restauratorilor Lacului, un nou val de cheflii. Manipulantul, un tînăr țăran, care nu-și mai venea în fire văzîndu-se ajuns conductorul acelei misterioase „mașini fără foc", transformase clopotul într-o muzicuță cu sunete felurite, care înmărmureau pe țărani și pe fete.

Nu sosise încă ora prînzului și la nici un restaurant nu mai puteai găsi o masă liberă sau vreun scaun gol. Neavînd încotro, puhoaiele de oameni năvăleau în pădure, fiecare familie cu mîncarea în traistă. Tarafurile de țigani, numeroase ca la bîlci, nu pridideau cererile celor care strigau de pretutindeni, amenințîndu-i și înjurîndu-i, pînă în cele din urmă. Pe aleile parcului, cei care se plimbau formau o mare de capete, încăpățînate să-și croiască un drum pînă în piața Cazinoului ; acolo muzica militară zguduia aerul cu potpuriul ei de cîntece naționale și de dragoste. Apoi, în vremea odihnei acordată muzicanților pînă la ora patru după-amiază, poenile și ascunzătorile din jurul Lacului auzeau cum trozneau oasele fetelor în brațele ștrengarilor, jinduiți de dragoste.

Din ziua aceea se sfîrșea cu noi „civilii" ; eram disprețuiți pînă și de ultima stîrpitură care cunoscuse îmbrățișarea vreunui „muzicant de la fanfară". În zadar reaminteam amantelor jurămintele de credință de pînă ieri, făcute dacă nu nouă, cel puțin breslei servitorilor de hotel, care oricum își secătuiseră buzunarele, cumpărînd atîtea perechi de pantofi... Osteneală zadarnică ! Și, colac peste pupăză, acei pișicheri blestemați ne suflau chiar și „bonele", de curînd sosite cu stăpînii lor. Afară de perechile

de servitori, nu vedeai nici o femeie plimbîndu-se prin pădure în tovărășia vreunui civil. Ori de cîte ori madam Bobescu ieșea în curte și răgușea strigînd pe vreuna din paceaurele noastre, nu pierdeam ocazia ca să ne răzbunăm :

— Steluțo ! Steluțo !... Unde dracu te-ai vîrît ?

— Zău ? răspundeam noi. Unde vreți să fie ?

— Știu eu ? !...

— La muzica militară !...

— Ei bine ! Încă o dată, și-o zvîrl pe poartă afară !...

Seara, plîngînd ca o Magdalenă, vinovata ne ruga să-i luăm apărarea, deși pînă atunci dăduse cu tifla în nasul dragostei noastre :

— Spune-i că pleci și tu, dacă mă dă afară !...

— Da ! cu o condiție : s-o termini odată cu „Muzica"...

— Doamne !... Doamne !... Cu neputință... Mi-e atît de drag Costică...

Tîrfele.

În acest tărăboi „de familie", produs de berbanții fanfarei, un om providențial, client vechi al casei, avu să-și spună cuvîntul de la întîi iunie. Era doctorul Samuel Bastaky. Un uriaș de cincizeci de ani, cap de vultur, zgîrcit la zîmbete, iute la mînie, bun ca pîinea caldă, darnic ca un prinț norocos tare la cărți și crai vestit, cu numeroase scandaluri la activul său, dintre care cîteva procese cu fecioare din lumea mare, care aveau pretenția să le ia în căsătorie.

Doctorul Bastaky era prietenul apropiat al Bobeștilor și client, de cînd se clădise hotelul. Locuia trei din cele mai frumoase camere : sală de așteptare, cabinet de consultații și faimoasa sa cameră de culcare, unde, se spune, răsturna cu un gest pe orice femeie : aristocrată, burgheză sau simplă servitoare, numai să fie „bine făcută".

Cum veni, întreg personalul de serviciu i se prezentă și ne dezbrăcarăm în pielea goală, ca să fim cercetați, dacă nu cumva suferim de vreo boală lumească. Nu primea, sub nici un motiv, ca bogata clientelă a hotelului să fie servită de slugi bolnave. Cîteva zile mai tîrziu, observînd că-i căzusem cu tronc, folosii ocazia și-i mărturisii stricarea

„legăturilor" noastre de dragoste, de cînd cu venirea muzicii militare :

— Ce să ne facem ? S-alergăm la bordel ! ?

A doua zi, doctorul înșiră în fața sa cele cinci servitoare ale hotelului, care, cunoscîndu-i renumele de „seducător al femeilor", lăsaseră ochii în jos, sub privirea lui pătrunzătoare. Le ridică capul, atingîndu-le bărbia cu degetul arătător, parfumat. Apoi, întorcîndu-se către patron :

— Domnule Bobescu, am aflat că puștancele astea se dau în vînt după indivizii de la muzica militară. Ei bine ! fiindcă oricine știe că toți militarii, pînă la colonel, sunt blenoragici, te rog, de-acum încolo, să mi-o arăți pe aceea care va mai întreține legături de dragoste cu militarii. O voi trimite imediat la spital, fără s-o cercetez.

Tiii ! ce veselie pe noi !

— De-acum s-a isprăvit cu Jenică și micuța lui trompetă : tur-tu-tur-lu-tu-tu !... Și cu Steluța, la fel !...

A fi trimes la spital era, pe atunci, de-o mie de ori mai rău decît de-a fi dată afară. Numai femeile de stradă puteau suferi rușinea aceasta.

În sfîrșit, din clipa aceea iubitele revenirā, pe jumătate bosumflate și pocăite, uitînd încetul cu încetul pe toți acei Lică, Costică, Jenică ! Ura ! Trăiască „Vulturul" ! (Așa-l poreclisem pe doctor.)

Dar, ce se întîmplă oare ! ? Ori de cîte ori doctorul suna o servitoare, se repezea buluc întreg haremul nostru. Atribuiam această pagubă fricii pe care o inspira „Vulturul", cît și legitimei dorinți de a-i fi pe plac.

Recunosc, era o explicație care nu ne prea liniștea ; neavînd încotro, o primirăm ca atare. Din fericire, „Vulturul" nu dezbrăca niciodată de trei ori aceeași femeie, să fi fost ea zîna frumuseții.

Așa că, după o nouă și scurtă criză de căpială, care dădu peste Steluțele noastre, reintrarăm în viața de mai înainte, păstrîndu-le, de data aceasta, cu mare greutate.

Dealtminteri, nici nu prea aveam vreme de zbenguială. Camerele, închiriate cu trei luni înainte, începeau să se populeze pentru luna iunie — o cură de băi neținînd decît douăzeci și cinci de zile, ceea ce însemna că hotelul își

reîmprospăta clientela cam de trei-patru ori în răstimpul 15 mai—15 septembrie.

Cu ocazia aceasta, avusei prilejul să privesc deaproape nenumărate familii bogate. După cîte am văzut, pot să spun că, oricare ar fi starea noastră socială, rămînem aceiași, cel puțin în ceea ce privește ușurințele omenești, mîndriile și pasiunile noastre. Și mărturisesc, am iubit această lume și i-am împărtășit suferințele, pentru că am putut s-o văd fără mască.

Am întîlnit bățoși capi de familie, care-și trimeteau odrasla să se culce aproape nemîncată, fiindcă a vorbit „necuviincios" la masă ; i-am văzut cerînd slugilor să le vorbească la persoana a treia sau trimețînd după spălătoreasă, ca să spele din nou toată rufăria adusă, pe simplul motiv că între două cămăși de mătasă găsiseră o blestemată de ploșniță ; și apoi mi-a fost dat să văd pe aceiași indivizi, întorcîndu-se acasă beți morți, dînd buzna în odaia vreunei servitoare, tăbărînd pe ea și băgîndu-și nasul pînă la urechi, acolo unde noi ne apropiam cu teamă sexul neîngrijit. Se întîmpla, cîteodată, cînd nu aveau noroc la cărți, să se împrumute de la noi cu cîte o hîrtie de-o sută de lei și să uite să ni-o mai înapoieze, în schimb, ne ofereau o sută de ocazii pe zi, cînd îi jupuiam fără milă.

Cît despre blîndele și nobilele lor neveste, conștiente sau nu de viciile bărbaților, erau după același calapod. Își înșelau bărbații, cu mare fereală și pasiune. Și am cunoscut destule, ale căror mîngîieri m-au făcut să binecuvîntez meseria de portar de casă mare.

Ah ! eu nu spun că mi-erau credincioase, dimpotrivă, făceam pe dracul în patru, ca să se distreze la adăpost de orice surpriză neplăcută, atunci cînd le vedeam lîncezind de dorul de-a fi strivite în brațele „Vulturului" nostru — prea căutat și niciodată liber ca să satisfacă toate cererile ; fie de-a îmbrățișa ele înșile vreun prichindel de ofițer, care le întărîta prin aerul său afemeiat. Pentru primul caz era ușor. Suflam un cuvînt doctorului. Acesta ochea pe „bolnavă", se folosea de-un moment propice ca s-o prindă singură, îi săruta mîna și-i spunea cu accentul cel mai părintesc și mai profesional din lume :

— Nu-mi place cum arăți, scumpă doamnă. Binevoiești să vii la consultație într-una din zile ?

Şi-n ziua hotărîtă, zdrang ! zăvorul.
— Dezbracă-te, doamnă !
A doua zi venea să mă întrebe :
— Cine e la rînd ?

Cu „Vulturul" era plăcut. Fiecare femeie putea să-şi înşele bărbatul, oricît de supravegheată ar fi fost, pentru că doctorul e tot doctor : îţi dezbracă nevasta, cum vrea şi cînd vrea, la el acasă.

Dar, cum dracul s-o înforci, cînd era vorba de vreun ofiţeraş ? În staţiunea asta, mare cît o batistă de buzunar, trei zile de dragoste puţin mai îndrăcită, era de-ajuns ca toată lumea să te ştie şi să te spună bărbatului, care, de cele mai multe ori, era reţinut de afaceri în oraş şi nu venea să-şi îmbrăţişeze familia decît de sîmbătă seara pînă luni dimineaţa. Şi unde să te cari cu dragostea ? La el ? La tine ? La Brăila, într-un hotel sau la vreo casă de întîlniri ? Nu, nu ! Aşa ceva făceau numai femeile de jos. Pe cînd tu...

Tu, atunci, ieşeai din încurcătură, graţie sfaturilor unui prieten credincios şi înţelegător, cum e spre pildă portarul, cel care ştie şi înţelege totul, pentru că altfel s-ar duce pe copcă. Şi el te învaţă că „salvarea" e chiar în mîinile dumitale, şi într-ale lui, bineînţeles, într-o oarecare măsură.

„Hotelul Bobescu" avea treizeci de camere pentru locatari şi cincisprezece atenanse pentru slugile care-şi întovărăşeau stăpînii aici. Aceste dependinţe, spoite curat cu var, se înşiruiau în curte, ca nişte haine pe o frînghie, fiecare separate, cu uşa, fereastra şi cheia ei. Înăuntru, un pătuc, o masă, un scaun. Curăţenie. Trebuie să spun că aceste odăiţe fuseseră la început primul adăpost mai ca lumea, pus la îndemîna bolnavilor pravoslavnici, care pe vremea aceea se culcau sub cerul liber, în jurul Lacului minunat. Mai tîrziu, hotelul le-a înlocuit şi Bobeştii au făcut averi. Acum erau socotite ca odăi de servitori. Dar erau mai mult decît avea nevoie o biată slugă.

Mai mult, chiar şi pentru o doamnă din lumea mare, care-şi petrecea aci un ceas de dragoste vinovată, în braţele iubitului de ocazie. N-avea decît să-şi trimeată „bona" să ia puţin aer curat prin Parc, la o oră din noapte, cînd

însăși servitoarele iubesc, plătindu-și fericirea cu atîtea necazuri pe urmă. Și în vreme ce muzica militară îți trimetea ultimele unde de melodii zgomotoase, grătarele restaurantelor îți gîdilau nasul cu fumul ultimelor fripturi, iar trecătorii întîrziați se reîntorceau la hotel, scîrțîind sub pași nisipul curții, — tu, nevastă iubită sau nu, gustai din adîncul făpturii acea dragoste „divină", numai pentru că era furată.

Și dacă uneori se întîmpla să uiți că ora a trecut, un șuierat încet, în tăcerea nopții, te înștiința că prietenul tău, portarul, găsește că e destul atîta și că e cuminte să te duci acasă, unde, uneori, ai să-ți găsești bărbatul dormind.

Da ! fiindcă hotelul a cunoscut și nebunia asta : o descreierată care se strecura din pat, în timp ce bărbatul ei sforăia și alerga bezmetică la întîlnire ; dar scandalul izbucni pe neașteptate.

În majoritatea cazurilor, bărbații nu-și întovărășeau femeile, decît dacă erau și ei bolnavi, și atunci numai în luna august, cînd erau în concediu, în vreme ce femeile căutau să fugă din oraș, cum se închideau școlile : cu copiii se duceau la munte sau la mare, cu socrii reumatici la Lacul Sărat, cu bărbatul, care trebuia să-și caute ficatul, la Căciulata. Așa că femeile cu dare de mînă erau mereu pretutindeni, din mai pînă în octombrie, ca să nu mai amintim amănuntul că vacanțele lor încep de cînd se nasc și se isprăvesc cînd mor.

La noi în hotel se afla, cam pe la 15 august, o femeie care-și înșela bărbatul pe cînd el dormea și o alta care și-l înșela în timp ce el juca la Cazino. Amîndouă familiile erau prietene. Cei doi bărbați fiind directori la minister. Amanții femeilor erau ofițeri, iar „cuibul" dragostei, camera bonei. Și Dumnezeu a socotit drept, că trebuie pedepsite amîndouă, în același timp.

Numele primei perechi era Niculescu ; al celei de-a doua, Dimitriu. Nu prea mă sinchiseam de supravegherea domnului Niculescu, fiindcă era un om potolit și iubea somnul. Celălalt, în schimb, mă ținea într-o încordare fără răgaz, deoarece era gelos și își bănuia nevasta.

Desigur, organizasem un serviciu de spionaj care-i stricase toate socotelile. Mai mulți ștrengari, care erau

„băieții“ mei, ședeau în puncte strategice pe întreg drumul care ducea de la Cazino la hotel. Cum era zărit c-a ieșit, pe neașteptate, de la joc, adică la o oră „nepotrivită“, eram înștiințat, înainte de-a face zece pași. Și, la sosirea lui, nevastă-sa îl aștepta și putea să jure, vorba proverbului, „că nici usturoi n-am mîncat și nici gura nu-mi pute“.

Dar, spuneam mai sus că Dumnezeu e mai tare decît noi. Și El ne luă pe neașteptate, ca să ne pedepsească pe toți, lungindu-și mîna, mai departe de cum aș fi crezut vreodată.

Într-o noapte se prăbuși din tavan ca două lopeți de ipsos, care căzură în capul somnorosului Niculescu. Acesta, desigur, deșteptîndu-se, constată două lucruri neplăcute: că patul său era plin de moloz și că nevastă-sa nu era alături. Om cumsecade, nu făcu nici o gălăgie, dar, cum era și natural, mă chemă pe mine, supraveghetorul de noapte, care mă transformasem într-o imensă ureche ațintită spre Cazino.

Nimeni să mă înlocuiască. Mihail dormea. Mă gîndii o clipă, cu capul între mîini, și apoi mă hotărîi să mă duc să bat la ușa celor două paceaure, înștiințînd pe una că mă chema bărbatu-său, iar pe cealaltă că n-o mai păzesc.

Prea tîrziu. Niculescu și stăpînul meu, amîndoi în cămăși de noapte, discutau liniștit în capul scării și mă așteptau. Mi-a fost cu neputință să mai trec prin curte și să înștiințez pe cele două femei. Le lăsai în plata Domnului.

Deodată, ceva de necrezut. Dimitriu pică, valvîrtej, în timp ce făceam patul celuilalt încornorat. Își căută nevasta și negăsind-o, alergă în mijlocul curții s-o strige. Din balcon, Niculescu și Bobescu luau aer la lumina lunii. Îl întrebară:

— Ce s-a întîmplat acolo ?

— Pe dracu ! Suntem amîndoi niște încornorați, răspunse celălalt lui Niculescu.

— Se prea poate. Și nevastă-mea a dispărut.

— Ah ! Cu siguranță că s-au zăvorît într-una din cocioabele astea. Dar ai să vezi tu cum le scot de-acolo.

Și strigă puternic, pentru a treia oară :

— Silvia ! Ieși sau dau foc coșmeliilor ăstora !

Imediat, bănuii că știa precis totul. Un minut de liniște ne strivi pe toți, cu greutatea și mirosul său de praf de pușcă. Bobescu înlemnise. Dimitriu scoase ceva din buzunar, îl înveli într-un jurnal, puse pachetul lîngă o odăiță și-i dădu foc. Apoi se așeză sub balconul în care ședeau prietenul său și stăpînul meu.

Crezurăm că glumește. Ziarul ardea încet.

— Ce vrei să faci ? întrebă Niculescu. Tu știi bine că Silvia dacă e acolo, așa cum spui, n-o să se sperie de niște hîrtii care ard ; și nici n-ai să poți să dai buzna în odăițele alea, unde nu dorm decît servitoarele...

Într-adevăr, doar vreo cîteva odăițe erau ocupate de drumeți în trecere.

— O știu mai bine ca tine, răspunse Dimitriu. Dar, ia ascultă !...

Așteptarăm o nimica toată și o înspăimîntătoare bubuitură, urmată de-o flacără uriașă, zgudui aerul, sfărîmînd pavajul curții în partea aceea.

— E nebun, de-a binelea ! gemu domnul Bobescu, în mijlocul gălăgiei, a călătorilor și a slugilor, care alergau înnebuniți, în cămăși, de colo pînă colo.

Și începu să-și strige nevasta :

— Josefino ! Josefino !

Dar Josefina se afla, chiar și ea într-una din acele odăițe, mai precis la... Mihail. Și ieși, odată cu cele două adultere, care o tuliră acoperindu-și fața cu mîinile.

Patronul făcu o mutră, care aduse o fărîmă de veselie în nenorocirea generală. Dimitriu, trăgîndu-și prietenul către camerele de unde le ieșiseră nevestele, îi zise :

— Ai văzut, mă, Alecule ! Am tras într-un iepure și au căzut trei. Hai acum să le dăm bună seara crailor ălora...

— Fugi, mă ! N-avem nici măcar o armă ! se văicărea celălalt.

Cei doi locotenenți apărură în curte. Dimitriu, cu mîinile la spate, îi cercetă cu de-amănuntul, de-aproape, apoi :

— Treacă și asta ! Sunteți liberi, domnilor...

Și conchise, ca pentru el însuși, cu proverbul :

— „Cățeaua pînă nu ridică coada, nici un cîine nu se apropie de ea". Nu e deci vina voastră.

„Nici nu încape îndoială, gîndii eu. Vinovat e tavanul".

A doua zi dimineața, familiile celor doi directori de minister părăsiră stațiunea, cu primul tren. Nici nu se putea altfel, deoarece scandalul pusese în picioare nu numai Lacul Sărat, ci chiar Brăila. Ziarele de atunci, din respect pentru „eroi", vorbeau pe ocolite, nedînd decît inițialele numelor.

Treaba cea mai grea rămăsese între noi și stăpîn. Bobescu ceru Josefinei alungarea mea și a lui Mihail. Firește, Josefina știu să-l convingă că nu era prima dată cînd se ducea la Mihail, la miezul nopții, înainte de-a se culca, fiindcă Bobescu adormind de vreme, ea rămînea să vegheze pînă mai tîrziu, fiind nevoită să dea șefului personalului lămuriri pentru a doua zi, cînd se ducea la gară să primească clienții de la trenul de șase dimineața.

Era purul adevăr, dar babalîcul pretexta că gurile rele habar n-au de acest amănunt profesional și că singurul mijloc să le amuțească nu era decît concedierea celor doi portari. Josefina nu se dădu bătută. Ne apără ca o tigroaică, se certă cu bărbatul ei prin toate colțurile hotelului, o săptămînă întreagă. În cele din urmă, birui. Nu credeam că o să mai fim puși la poartă.

Și totuși, lupta își urmă cursul. Bobescu nu scăpa nici o ocazie să ne facă viața de nesuferit. Arțăgos, de la primul „bună dimineața" pînă la „noapte bună" de la culcare, ne hărțuia, atît pe mine cît și pe Mihail, cu intenția vădită de-a ne scoate din sărite. De ce ? Ca să plecăm ! Dar toată lumea nu mai avea de stat decît două săptămîni, fiindcă sezonul se apropiase de sfîrșit. Și apoi, nu puteam să plecăm numaidecît, lipsindu-ne de bacșișul ce ni se cuvenea de la cele douăzeci de familii care mai rămăseseră și pe care încă le serveam. Aveam de încasat o sumă frumușică.

Îngrijat că socotelile amenință să se strice iarăși, Mihail mă rugă să fiu conștiincios cu îndatoririle mele și să rabd toate toanele bătrînului.

— Se vede cît de colo că vrea cu orice preț să pierdem, pe de-o parte, frumoasele bacșișuri, iar pe de-alta să poată spune oricui c-am fost dați afară. Ei bine, nu ! Să fim cu ochii în patru și să ascultăm ce ne îndeamnă înțelepciunea orientală, în cazuri de-astea : „Fii cu inima largă și păzește-ți bine dindărătul". Adică : înghite și taci!

Bietul Mihail ! Îl iubeam în clipa aceea mai mult ca oricînd, iertîndu-i răstălmăcirile pe care și le da propriei sale conștiințe, de cînd tuberculoza îl rodea, hrănindu-l cu himere nu prea demne de un om ca el. Și pe bună dreptate ! Nu era oare o durere să vezi această ființă nobilă prin suflet și strămoși, această inteligență sclipitoare, caracter ales, această făptură delicată născută în bogății, silită de boală și mizerie să cugete ca cel din urmă slugoi și să făurească planuri ambițioase, proprii numai unui pește obișnuit cu afacerile necinstite ?

Înapoia acelei măști de portar cumsecade și îndatoritor pe care o purta, citeam toată amărăciunea pe care viața a putut s-o îngrămădească într-o inimă dumnezeiește făcută, sortită să fie departe de orice greșeală și incapabilă să facă vreun rău cuiva. Își părăsise părinții, din dispreț față de ticăloșia vieții lor, se lipsise de averi și onoruri, primind, la douăzeci de ani, ca și prințul din poveste, să-și cîștige pîinea cu sudoarea frunții.

În hotelul acestor Bobești, hrăpăreți și zgîrciți, unde portarul-șef muncea la cot cu toată lumea, Mihail se impusese prin delicatețea felului său de-a fi și, fără s-o ceară, fu scutit de toate corvezile obositoare.

Datorită căror ciudățenii sufletești, prefera acest om să bată la ușile atîtor nesimțitori înstăriți și să rîvnească, cu prețul oricăror jigniri și umilințe, o probabilă situație materială înfloritoare, cînd n-ar fi trebuit decît să ridice degetul, să-și ceară iertare și numaidecît s-ar fi trezit în mijlocul bunurilor și onorurilor în care se născuse ? Nu mi-o mărturisise niciodată, dar nici eu nu-l descoseam. Așa ne înțelesesem și mă țineam de cuvînt.

Într-o noapte, însă, pe cînd vegheam în „cabină", stăpînit puternic de sentimentul dureroasei sale singurătăți, intrai în camera lui cufundată în întuneric.

Plîngea. Nu-l vedeam, nu-l auzeam, dar atunci cînd iubești, e de prisos să vezi și să auzi. Știam, chiar, că Mihail nu plîngea de florile mărului și de îndată ce întunericul îmi izbi fața, simții în gură și în nări căldura, gustul și mirosul lacrimilor sale.

Tăceam chitic, așezat într-un colț pe scaunul cu hainele lui. Tăcerea n-avea nimic apăsător, iar prezența mea părea că nu-l contrariază decît pe jumătate sau deloc. Îi spusei cu blîndețe :

— Preferi, deci, să plîngi singur ! ?

Îmi răspunse, fără glas, într-un suspin :

— Da...

Și tîrziu de tot, după ce ne lămurirăm cam ce ne-ar putea supăra vreodată, vorba lui înăbușită, dar decisă, îmi adeveri ceea ce simțisem de la început :

— Ai făcut bine c-ai venit.

Aprinse o țigare. Făcui la fel. Apoi continuă :

— Știu ce nu poți înțelege. Și pe bună dreptate. Dacă cineva mă judecă, fără să mă adîncească, puțin îmi pasă dacă îmi dă sau nu dezlegare. Poate că tu, uneori, ai prefera să mă vezi mai bine mort decît în halul ăsta. Ai de ce ! Odinioară m-aș fi sinucis pentru mai puțin. Dar de la acest „odinioară“ și pînă azi am putut să verific, în timp ce îmi curățam păduchii, atîtea adevăruri spirituale. Între altele, iată unul : odinioară trăiam pentru cinste ; astăzi, pentru pîine. Odinioară viața nu mă costa nimic ; azi mă costă ochii din cap. Pe atunci nu știam că viața se plătește așa de greu și poate de aceea eram gata oricînd să spăl cu sîngele meu orice insultă. Dar dacă nu te plictisesc, putem vorbi mai deschis. Ascultă ! Părinții mei, niște nobili ruso-tătari, țineau la cinste mai mult decît la viață. Cît le era de scumpă, am putut să-mi dau seama într-o zi, cînd unul dintre fermierii noștri își călcă angajamentele. Tatăl meu îl bătu pînă la sînge, îi luă bunurile și-l zvîrli, cu femeie și copii, pe drumuri. „Acum e un om fără onoare !“ spunea satisfăcut taică-meu. Nu, nu ! Nu onoarea îi lipsea nenorocitului, ci avutul pe care i-l luase tata. Pentru că în afară de onoare tatăl meu îi smulsese pînă și cămașa, silindu-l să semneze contracte în favoarea proprietarului, iar toate riscurile pe spinarea fermierului !... În aceste condițiuni poți trăi ușor pentru onoare.

Mă gîndesc să-i spun Josefinei : „Viața ta este un chin cu ramolitul ăsta. La rîndu-mi, n-am ce să mănînc. Ei bine ! hai să facem un schimb necuviincios. Tu să-mi asiguri o pîine, iar eu să-ți dau o parte din fericirea care-ți lipsește !“

Și acum, spune-mi Adriene : nu crezi că tîrgul pe care-l propun Josefinei este mai omenesc decît acel pe care tatăl meu l-a impus fermierilor lui ?

— Da ! mult mai omenesc.

— Poate fi el cîtuși de puțin onorabil ?

— Cred că da.

— Bun, mi-ajunge. Du-te și te culcă !

Vara se prelungea plăcută. Începutul lui septembrie era cald ca în august. Asta înlesnea bolnavilor întîrziați să se curarisească în toată voia, fără să le fie teamă c-ar putea lua o pneumonie, ieșind din baie.

Pe de altă parte, afacerile încetinindu-și mersul, viața în hotelul nostru deveni din ce în ce mai calmă. Timp de trei luni, alergasem ca niște iepuri, la sunetul soneriei, mereu hăituiți de stăpîni. Acum, fiecare putea să respire în voie, să-și pipăie picioarele betegite, să-și înnumere economiile și, dacă inima îi da brînci, chiar să-și caute distracții.

Oriunde întorceai ochii, găseai ceva care să te cucerească. Băieții însă, în mare parte, nu se omorau decît pentru o singură pasiune : jocul de cărți. Cum suna ora stingerii, îi vedeai răsărind de peste tot, îndreptîndu-se spre cafenele, unde „stossul“ făcea prăpăd. Acolo, în odăi împuțite, la lumina a două luminări de spermanțet, care luminau destul de bine, dar fără nici un folos, mîinile trișorului, ciorchine de oameni palizi își petreceau nopțile pînă la ziuă. În cîteva săptămîni și uneori în cîteva zile, banii atît de greu agonisiți de-a lungul lunilor de chinuri și răbdare erau înghițiți de neșansă sau caniotă. Adesea mergeau la „stoss“ pînă și economiile femeilor, care se lăsau jefuite de brutele lor de „tovarăși“.

Nimic nu mă înspăimînta mai mult decît înfățișarea acestor creaturi mizerabile : rătăcitoare ca niște fantome și secătuite de orice speranță, ochii lor n-aveau în față decît viscolul iernii, care îi surprindea dezbrăcați de tot

ceea ce avuseseră în primăvară. Civilizația nu va fi decît o simplă vorbă, atîta vreme cît legile ei nu vor socoti jocurile „de noroc“ drept crime de drept comun și nu le vor pedepsi cu ani de muncă silnică.

În ceea ce ne privea, eu și cu Mihail trăiam zile din ce în ce mai liniștite, grație unei întîmplări caraghioase, care înfundă gura cumetrelor despre „Hotelul Bobescu“, dîndu-le alte noutăți în stare să le satisfacă nevoia de-a bîrfi întotdeauna pe cineva.

Se afla în stațiune o făptură ciudată, tînără, cu aere de servitoare stilată, care niciodată n-avea stăpîn și nimeni nu putea spune unde locuiește și cu ce trăiește. În schimb, oricine putea s-o vadă, la orice oră din zi și din noapte, întinzîndu-se cu toate haimanalele Lacului, începînd cu cei de la muzica militară. Nimeni nu se putea lăuda c-o avusese. Dimpotrivă, toți amanții ei de-o zi sau de-o săptămînă erau furioși din cauza înfrîngerilor. Nu permitea nimic mai mult decît o sărutare pe obraz sau o mîngîiere la „suprafață“.

Cuviincios îmbrăcată, bine făcută, fără să fie frumoasă, își lua mesele la restaurant, mereu singură și nu făcea mofturi dacă i se adresa cineva, blond sau brun; din contră, îl oprea și-l ruga să-i țină de urît în obișnuitele ei plimbări, prelungite. Adesea, o lua razna prin pădure și cîmp, pînă după miezul nopții, fără să-i fie teamă că o să dea de dracul. Dar într-o bună zi i se pregăti o boroboață și nenorocita căzu în capcană.

Niște lăptari de la țară o găsiră într-o dimineață, în zori, la marginea pădurii, leșinată, cu hainele sfîșiate, aproape goală, violată și plină de sînge. Venindu-și în fire la spital, povesti cum vreo douăzeci de derbedei de la fanfară își bătuseră joc de ea, unul după altul.

Și fusese virgină.

Înainte de pățanie era poreclită „pui de lele“, vorbindu-se de către unii pe socoteala ei că ar fi o dezmățată, iar de alții c-ar face pe sfînta. După monstruosul viol și-a păstrat porecla de „pui de lele“, toată lumea fiind de părerea „că pățania a fost un bine pentru ea, deoarece îi va ajuta pe viitor să cunoască viața“.

Am văzut-o în ziua cînd părăsea spitalul. Nenorocita călca cu pași mărunți, sprijinindu-se în două bastoane.

În clipa aceea, o parte din credința mea în umanitate se prăbuși la pămînt, ca vitraliul frumos al unei catedrale.

Nu mai aveam decît o săptămînă pînă la 15 septembrie, data închiderii stațiunii și ziua dezrobirii tuturor acelor pentru care șomajul cel mai crîncen este preferabil ocupației bănoase, al cărei beneficiu „trebuie" să meargă la „stoss" sau la băutură, din cauza „soartei omului sărac".

Soarta era capul tuturor răutăților. Desigur, nu pentru cazul nostru, pentru că mie și lui Mihail ne displăceau aceste două vicii, proprii numai degeneraților din toate straturile sociale. Cu totul altele erau pacostele soartei noastre. Aleanul în primul rînd. Un alean prietenos, totuși violent. Ne era drag și-l iubeam... Lui îi datoram acele zboruri, costisitoare firește, dar care ne curățau sufletele de mocirla zilnică în care ne bălăceam, fără să aibă cineva vreo vină. Da ! În definitiv, pe cine puteam trage la răspundere de neputința de-a ne adapta la viața obișnuită ?... Societatea burgheză ? Dar această societate nici nu intra în socotelile noastre. Liber robilor din uzine și cîmpii să urle împotriva nedreptăților capitaliștilor și să pună mîna pe aceste bunuri pămîntene ; noi însă nu voiam să fim nici stăpîni, nici slugi. Dacă ar fi fost altfel, Mihail n-ar fi fugit niciodată de la ai săi ; iar eu n-aveam decît să mă astîmpăr o bucată de vreme, pentru ca mai apoi să mă instalez într-o situație de-a gata.

Mama mea, pe drept cuvînt, mă momea cu o viață dintre cele mai atrăgătoare, din toate punctele de vedere : o fată frumoasă, singura moștenitoare la părinți, care erau niște țărani chiaburi ce mă voiau, în gura mare, dîndu-mi totul : pămînturi, vite, moară cu aburi și altă moară. Nu cereau decît trei lucruri : un băiat fără apucături rele, care să nu fie risipitor cu averea lor și să știe să conducă cu mîini de stăpîn afacerile, femeia și alegerile, unde trebuia scos mereu candidatul partidului. Bătrînul punea mîna în foc, că eu eram omul de care avea nevoie. Și mama mea, în genunchi, mă ruga să primesc. Ea nu voia să recunoască, că aveam vicii și mai ales unul puternic,

care mă făcea să fug de toate averile și morile de pe pămînt.

Ah! această neînțelegere de totdeauna îmi otrăvea viața și-mi omora, cu încetul, pe buna mea mamă. Ea privea cu ochii plini de lacrimi, cum toți vlăjganii de vîrsta mea se duceau unul după altul la „casa" lor. Mai pe aproape sau pe departe, mă ținea la curent cu însurătorile prietenilor mei din copilărie, fără să uite vreunul. După Petre, iată rîndul lui Pavel! Și în anul următor, amîndoi tați! Pe cînd ea, sărmana, nu-l avea decît pe Adrian, care nu voia nici să se însoare nici să fie tată, ca să fericească pe cea mai bună dintre mame. Nu-l avea decît pe el care o tulea deseori de-acasă și cutreiera pămîntul, fără țel și fără căpătîi, ca un blestemat. Și inima ei strîngea necaz după necaz, se îmbătrînea, văzînd cu ochii, apropiindu-se de mormînt.

„Du-te... Du-te întruna «peste nouă mări și țări», se tînguia ea. Într-o zi, cînd ai să te reîntorci, ai să găsești un mușuroi de pămînt pe care o să ți-l arate vecinii."

Aceste cuvinte, pe care mama le rostea cu o resemnare înlăcrămată, îmi înghețau inima. Gîndul că o soartă haină ar putea să rezerve mamei mele acestă nespusă durere de-a muri singură, fără să poată ține la piept mîna fiului ei, mă îndemna să mă omor. Da, dacă se va întîmpla, cîndva, mă voi sinucide!

Cu sufletul îngrozit priveam fața ei dragă, năpădită de zbîrcituri, scumpele ei mîini osoase care mă crescuseră, mă aruncam asupră-i și o îmbrățișam cu putere. Apoi:

— Lasă astea, mamă... N-ai să mori, cum spui, fiindcă aș fi în stare „să dau cu barda în Dumnezeu". Vom muri împreună, ți-o jur, fiindcă nu pot să trăiesc fără tine. Dar mai întîi vreau să șterg din ochii tăi toate necazurile care te rod acum și am s-o fac în clipa cînd voi fi un scriitor.

— Ce e aia, scriitor?

— Un om, care scrie romane frumoase și pe care toată lumea îl iubește.

— Și la ce-i folosește asta?

— Cîteodată cîștigă foarte mulți bani.

— Hm! Tu vrei, deci, să fii un scriitor și, pînă una, alta, ești om de serviciu la un hotel! Asta nu s-a întîmplat niciodată în neamul nostru. E drept, suntem țărani să-

raci lipiți pămîntului, eu, spălătoreasă... Dar om de servici la hotel ! Mi-e rușine să scot capul în lume. Ceea ce faci prin alte țări, nimeni nu știe. Poți să fii și căcănar. Aici, însă, nu, nu ! Și dacă ai să reîncepi, îmi iau lumea în cap !

Era veșnicul ei cîntec, pe care-l știam pe de rost. Cu o singură variantă : rugămințile ca să mă însor. Amîndouă nu aveau asupra sufletului meu decît un singur efect : să mă întărîte la culme și să mă silească să-mi iau valea, repede-repede, orice s-ar fi întîmplat.

Nici de data aceasta nu făcui excepție. Mă săturasem pînă în gît. Nu mai mă puteam stăpîni. Știam că fiece nouă întîlnire cu mama nu reușea decît să mărească prăpastia dintre noi ; și pentru nimic în lume nu voiam să urăsc ființa pe care o iubeam mai mult ca orice, cu toate că nu puteam să-i fiu pe plac. Dar, cum mă depărtam de ea, dispărea încordarea dintre noi, dragostea învingea piedicile și ni se făcea dor unul de celălalt. Trebuia deci să plec.

Mihail îmi ceru să am răbdare încă vreo două-trei săptămîni. Eram la sfîrșitul lui septembrie, care promitea să fie cea mai minunată lună a anului : dimineți tare răcoroase ; căldura plăcută în timpul zilei ; apusuri de soare mărețe pe care le priveam de-a lungul miriștilor înmiresmate cu miros de fîn cosit. În hotelul nostru mai rămăsese ocupate pînă la sfîrșitul lunii încă douăsprezece camere, ceea ce ne bucura pe toți.

Dar două tragedii sîngeroase, ultima înspăimîntătoare, zgîlțîiră, una după alta, temeliile casei, golind-o în cîteva zile și de clienți și de slugi.

Prima dramă, fără urmări grave, ba chiar cu amănunte caraghioase, fu cît pe-aci să coste viața doctorului Bastaky, Don Juanul brăilean care secase lacrimile atîtor femei. Una din ele vru să le răzbune pe toate, prin ea însăși.

Era o fată foarte distinsă și puțin cam trăsnită, care aparținea aristocrației militare. O chema domnișoara general Mîrjan. Din cauza staturii înalte și-a privirii blajine, o poreclisem „girafa", dar n-aveam dreptate ; fi-

indcă, așa subțire și prăjină, era destul de grațioasă și felină, pînă în cele mai mici părți ale trupului.

Domnișoara general Mîrjan se apropia, melancolic, spre treizeci de ani și părea să ascundă în tărtăcuța ei mîndră idei de unul-singur. O credeau mistică, prea cucernică, posacă și își scotea părinții din sărite, prin spiritul de exagerată libertate. Nu primea observații de la nimeni. Avînd o avere personală, îi fusese ușor să se dezrobească de epitropia părintească, zvîrlind la coș toate perlele de ofițeri superiori, pe care tatăl său îi aducea în speranța unui măritiș.

Ce voia ? Iubea pe doctorul Bastaky, de-acum zece ani, pe tăcute și cu inima curată. Dar doctorului nu-i ardea de însurătoare. Iar neprihănirea îi dădea grețuri, ca și dulceața, bețivului.

Cu toate acestea, ținea la ea. În fiecare vară îi vedeai la Lac, plimbîndu-se și mîncînd împreună. Ea venea adesea la el. Doctorul se ducea în vila ei, ca s-o asculte cum cînta la pian. Încolo, nimic altceva. Nimeni nu putea bîrfi ceva. Ba, se șoptea chiar că „girafa" îl ducea pe doctor cu zăhărelul !

Totuși, ceva se petrecuse în anul acela. Acadeaua căzuse oare în pliscul „Vulturului" ? Și da, și nu, după cum o să vedeți !

Într-o după-amiază din acel septembrie văratec, domnișoara general Mîrjan trase cu pistolul, din pragul hotelului, două gloanțe, unul după altul, rănind grav pe doctor la umărul stîng.

Doctorul prăbușindu-se, într-un lac de sînge, nu se arăta prea îngrijat de rana sa. Nu se gîndea decît la faima lui de cuceritor.

— O să vezi că nebuna m-a făcut de rîs !

Chiar așa s-a și întîmplat. La poliție, domnișoara Mîrjan declară mîndru :

— Am vrut să-l ucid pe doctorul Bastaky, fiindcă m-a lăsat însărcinată, dar vă spun că nu m-am culcat niciodată cu el. Sunt încă fecioară !

Judecătorul căzu pe spate :

— Ah ! cum vine asta ? Explică-ne, te rog !

— Iată cum : am făcut cîteva băi împreună, în baia mea, fiindcă îl socoteam ca pe logodnicul meu. Și, de pe

urma acestor băi, am rămas însărcinată, din vina lui : mă tot mîngîia și strîngea în brațe, pînă ce se satisfăcea. Lucru fără nici o primejdie pentru mine, zicea el... Or, rezultatul, iată-l : voi fi mamă, fără...

— Fără să fi gustat plăcerea pînă la sfîrșit ! Ei bine, domnișoară, de minunea asta doctorul Bastaky nu poate fi tras la răspundere !

Temerea profetică, exprimată de victimă, declarația nemaiauzită a viitoarei mame-fecioară, cît și reflexiile comisarului făcură, în douăzeci și patru de ore, de-o sută de ori ocolul stațiunii, bătînd toba pretutindeni. Toate familiile cumsecade, care aveau vreo fată mare, să cărăbăniră numaidecît, cu mîinile astupîndu-și urechile.

Ceilalți vizitatori îi urmară, chiar în săptămîna aceea, și mai mîhniți.

Întotdeauna găzduia la hotelul nostru doamna Orbeanu cu soacră-sa, care era suferindă. Sosise de-o lună de la București. Doamna Orbeanu, după ce ținuse de urît în luna iulie bărbatului ei la Căciulata, acum făcea pe îngrijitoarea soacră-sei la Lacul Sărat. Dar totul era de ochii lumii și numai domnul Orbeanu o putea crede, pentru că, fiind ocupat cu afacerile, nu-și vedea nevasta decît de sîmbătă seara pînă duminică seară, ca atîți alți bărbați fericiți.

Doamna Orbeanu era o femeie de-o frumusețe cum rar se vede chiar în România, țara unde Dumnezeu a fost generos cu femeile frumoase, spre fericirea și nenorocirea bărbaților. Poate și-a femeilor, uneori. Fiindcă, de cele mai multe ori, ele nu se mulțumesc să guste în tăcere și cu măsură plăcerile vinovate, care pentru bărbatul încornorat sunt ca și cînd n-ar fi, de vreme ce nu le știe. Nu ! această cumpătare femeia frumoasă o lasă numai pe seama bărbatului și păstrează pentru ea porțiile duble. Pînă într-o zi, cînd mîna Atotputernicului se abate asupra ei, strivind-o ca pe-o muscă.

Am văzut mînia dumnezeiască pogorîndu-se asupra frumoasei doamne Orbeanu, făcînd-o piftie. Și m-am răzvrătit împotriva justiției divine.

Fiindcă domnul Orbeanu, deși bărbat minunat, nu era în realitate decît un morman de baligă moale. Toată lu-

mea-i mînca nevasta din ochi, numai el nu. De ce dracu, bărbați ca ăsta or fi luînd femei ca focul ? E ca și cum orbii și-ar cumpăra tablouri fără seamăn ! Și încă tablourilor prea puțin le pasă de cumpărători, pe cînd aceste statui perfecte și clocotitoare, cum sunt unele femei, suferă grozav ! „Cum ? se întreabă ele, omului meu îi este același lucru, dacă sunt frumoasă și caldă sau urîtă și rece ? !"

Și dacă bărbatul, într-adevăr, e nesimțitor, apoi femeia lui e liberă să se culce cu cine o apreciază.

Madam Orbeanu, pe care cunoscuții o strigau Elenuța, gîndea ca și mine și se lăsa prețuită cu o frenezie care mă înspăimînta. Simțeai amețeală numai privind-o, dar-mi-te s-o iubești ! Nu era adevărat că-și schimba amantul. Nu ! Era mereu cu același, ceea ce înseamnă că femeia frumoasă poate rămîne credincioasă unui singur bărbat, dacă îl iubește. Felul de-a fi al Elenuței te impresiona : nu era zi, nici noapte, să n-o vezi zbughind, ca o căprioară, către camera amantului, la etajul întîi, de unde cobora un sfert de oră mai tîrziu, cu obrajii în flăcări, cu ochii, de-un albastru închis, scînteind o lumină care țipa toată recunoștința de care plesnea inima ei, de femeie căzută în păcat. Și ca să înlăture eventualele primejdii, Elenuța se întrecea, de ochii bărbatului, în tot răstimpul vizitelor duminicale, cu atenții de nevastă credincioasă, drăgăstoasă, devotată, care numai pentru el trăiește, dăruindu-i toate clipele acelei „scurte" zi de fericire. Aceeași îndatorire îi arăta, seara, la plecare, ducîndu-l la gară, suindu-se în trenul de București și mergînd o stație împreună cu el.

Gestul ăsta i-a fost fatal.

Domnul Orbeanu nu prea avea nevoie de o asemenea probă de dragoste și n-o prețuia decît în măsura în care-i gîdila mîndria. Își petrecea duminica, plictisindu-se între o mamă pe jumătate tîmpită, și o nevastă care-l copleșea cu mîngîieri, la care el credea că are dreptul prin actul de căsătorie. Nu ieșea nicăieri, nu vedea pe nimeni. Singura-i plăcere era de-a se întinde pe un *chaise-longue*, așezat în balcon, la umbra frumoșilor tei, pe care-i privea visător. Ca o baligă moale !

În jurul acestei baligi, o femeie dintre cele mai rîvnite juca o mică comedie de dragoste, păzindu-se să nu se

dea de gol. Apoi, la miezul nopții, lua loc, alături de el, în vagonul cu paturi al trenului de București, ceea ce îl făcea pe Orbeanu să se umfle de mîndria că nici o altă femeie n-ar fi făcut așa ceva pentru bărbatul ei. După cincisprezece minute, trenul automotor se oprea la Silistraru, o haltă la cinci kilometri de Lacu-Sărat. Elenuța își mai îmbrățișa o dată bărbatul, cobora din vagon, se urca într-o căruță și alerga năprasnic spre singura ei dragoste, cu brațele pline de levănțică.

Ultima duminică o așteptarăm zadarnic, pînă la două noaptea. Făptura sa înaltă nu se zărea, ca de obicei, cocoțată în vîrful carului cu fîn, la spatele țăranului care mîna liniștit pe marea alee, cufundată în întuneric.

Abia spre ziuă, un jandarm ne înștiință, cu o față ca de mort :

— Madam Orbeanu a fost măcelărită la o barieră de cale ferată. Domnului Orbeanu i s-a comunicat pe drum și ne-a telefonat că s-ascundem nenorocirea față de coana-mare. Domnul va sosi mîine cu primul tren. Cadavrul nenorocitei se află la infirmeria Lacului, dar e de nerecunoscut. Și omul adăugă, cu privirea rătăcită : Cînd te gîndești că țăranul și calul n-au pățit nimic ! Numai partea dindărăt a căruței a fost sfărîmată de tren.

Hm ! desigur. Atotputernicul n-avea nimic de răfuit cu bietul cal și țăran.

Pe la vreo șapte dimineața, îmi luai inima în dinți și plecai la infirmerie. Gardianul, un prieten, mă sfătui să n-o privesc :

— E ceva îngrozitor... Numai un braț i-a mai rămas intact.

— Lasă-mă să-l văd.

Eram singuri. Pe dușumeaua unei camere murdare, un morman acoperit cu un cearceaf plin de sînge. Gardianul ridică un colț al cearceafului ; o mînuță albă, delicată, pe care o cunoșteam atît de bine, apăru palidă. Îngenuncheai și-o sărutai cu capul năuc și tîmplele bătîndu-mi să se spargă.

— Ai iubit-o, cîndva ? mă întrebă paznicul.

— Mult.

În clipa aceea sosi la fața locului Orbeanu și întreg

Parchetul Brăilei. Mă retrăsei spre ușă. Domnul Orbeanu, după față, nu prea părea nenorocit. Mai mult galben.

Puțin mai tîrziu, îl auzii îngînînd, cu voce schimbată :

— Sărmană Elenuță ! Dacă m-ai fi iubit mai puțin, nu ți s-ar fi întîmplat asta !

„Nătărăul dracului !" murmurai eu, îndepărtîndu-mă...